

УДК 378:616.314-053.2.] : 001.891.3(477)(100)
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2023.90.13>

О. В. Єфремова

кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології дитячого віку
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО І ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИТЯЧИХ СТОМАТОЛОГІВ

У статті актуалізовано проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців стоматології, що враховує динамічні зміни у всіх сферах розвитку сучасного суспільства. Узагальнено, що в навчанні майбутніх дитячих стоматологів дослідниками враховується поєднання різних наукових напрямів (стоматологічного, педагогічного, психологічного). Результати проведеного теоретичного аналізу вітчизняних і закордонних публікацій практикуючих фахівців стоматології, викладачів медичних закладів вищої освіти свідчать, що особлива увага дослідників приділяється проблемі навчання фахівців педіатричної стоматології. Одним із важливих аспектів визначено навчання студентів створювати раціональне та ефективне комунікативне середовище у професійній діяльності, що впливає на дітей-пацієнтів, їхніх батьків, самого лікаря-стоматолога та інший медичний персонал стоматологічного кабінету. Вказується на специфіку роботи дитячого стоматолога з пацієнтами дитячого віку, де враховуються особливості розвитку дитячого організму, динамічність психіки дитини, безпосередній вплив на дитину-пацієнта батьків, соціального середовища, специфічних умов перебування у стоматологічному кабінеті, необхідність комунікації з новою людиною – лікарем-стоматологом та отримання необхідної стоматологічної допомоги.

Головною метою статті є порівняльний аналіз напрямів підготовки дитячих стоматологів до професійно-комунікативної взаємодії, що є предметом наукового дискурсу у вітчизняній та закордонній літературі.

Теоретичний аналіз вітчизняних і закордонних публікацій свідчить, що дослідники визначають основні напрями вдосконалення професійної освіти фахівців стоматології дитячого віку: поглиблене вивчення дисциплін дотичних до сутності дитячої стоматології; формування у студентів умінь створювати професійно-комунікативне середовище, де враховуватимуться психологічні аспекти спілкування та вікові особливості розвитку дитини-пацієнта; вплив на поведінку дитини батьків і минулого досвіду відвідин стоматологічної клініки; використання у професійній підготовці майбутніх дитячих стоматологів інтерактивних педагогічних технологій для створення оптимального професійно-комунікативного середовища у роботі за фахом.

Ключові слова: лікар-стоматолог, дитячі стоматологи, професійна підготовка, дослідження, професійно-комунікативна взаємодія, дитина-пацієнт, теоретичний аналіз.

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх фахівців стоматології на сучасному етапі глобальних змін і трансформацій у всіх сферах розвитку сучасного суспільства торкається не лише проблем медичної галузі загалом, а й зокрема системи підготовки майбутніх лікарів-стоматологів. У навчанні студентів стоматологічних відділень і факультетів урахуються прогресивні методики, засоби і форми лікування та надання необхідної стоматологічної допомоги всім верствам населення. Нині спостерігається структурування стоматологічних послуг залежно від їхньої специфіки та спрямування (терапевтична, хірургічна, естетична, ортодентична та інші види стоматології). Водночас відзначається безпосереднє поєднання різних наукових напрямів (медичного, суто стоматологічного, педагогічного, психологічного, соціального та ін.), про що свідчать результати проведеного теоретичного аналізу вітчизняних і закордонних публікацій

практикуючих фахівців стоматології, викладачів медичних закладів вищої освіти, де висвітлюють питання клінічних та експериментальних стоматологічних досліджень, окреслюються основні напрями професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів тощо. Особлива увага приділяється проблемі навчання фахівців педіатричної стоматології створювати раціональне та ефективне комунікативне середовище у професійній діяльності, що впливає на пацієнтів, їхніх батьків, самого лікаря-стоматолога та інший медичний персонал стоматологічного кабінету. Тому в роботі з пацієнтами дитячого віку лікарі цієї спеціальності покликані враховувати особливості розвитку дитячого організму, динамічність психіки дитини, безпосередній вплив на дитину-пацієнта батьків, соціального середовища, специфічних умов перебування у стоматологічному кабінеті, необхідність комунікації з новою людиною – лікарем-стоматологом та отримання необхідної стоматологічної

допомоги, що здебільшого супроводжується негативними враженнями. Тому підготовка майбутніх дитячих стоматологів до комунікації у професійній діяльності є актуальною проблемою, що широко висвітлюється у різноманітних вітчизняних і міжнародних наукових працях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Українські науковці твердять, що «Європейський курс України та необхідність у реформуванні вищої медичної освіти мають передбачати вивчення та комплексний аналіз різних сфер в освітньому процесі» [1, с. 5], одним з яких є підготовка фахівців медицини до ефективної комунікації. У вітчизняних наукових джерелах висвітлюються теоретичні та методичні підходи дослідників, які зосереджують наукові розвідки на цілеспрямованому формуванні професійного мовлення майбутніх медичних працівників з вищою освітою, розглядаючи цей процес як соціально-педагогічну проблему [2]. Науковці розкривають особливості комунікативної підготовки майбутніх лікарів з метою формування комунікативної компетентності [3; 4], що спрямовує студентів на опанування вміннями і навичками зв'язного мовлення і сприятиме їхній готовності до управління та лідерства в галузі [5]; акцентують увагу на особливостях професійно-орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх лікарів у медичних закладах вищої освіти [6]. Простежується зацікавленість вітчизняних дослідників закордонним практичним досвідом застосування сучасних технологій (наприклад, інформаційно-комунікаційних) у підготовці майбутніх лікарів до фахової комунікації в університетах США [7]. Так, Л. Манюк розглядає процес підготовки майбутніх лікарів до фахової комунікації, який спрямовується переважно на професійно-етичний та деонтологічний аспекти практичної комунікативної взаємодії лікарів із пацієнтами [7, с. 8]. Дослідники здійснюють порівняння навчання майбутніх магістрів із стоматології у медичних закладах вищої освіти України і країнах європейського союзу з метою гармонізації освітніх програм та навчальних планів [8]. У контексті нашого дослідження заслуговують на поглиблене вивчення результати наукових розвідок, присвячені не лише формуванню комунікативних навичок майбутніх лікарів-стоматологів [9] з урахуванням особливостей професійної взаємодії фахівців стоматології [10]. Дослідники підкреслюють ефективність імітаційних методів викладання дитячої терапевтичної стоматології [11], в ході яких студенти мають змогу опанувати вміння і навички професійно-комунікативної взаємодії з пацієнтами дитячого віку.

Підготовка дитячих стоматологів до комунікації у професійній діяльності – це тема, яка широко висвітлена у різноманітних міжнародних наукових журналах, в яких публікуються матеріали Американської Академії дитячої стоматології

(American Academy of Pediatric Dentistry) та довідкового посібника з дитячої стоматології [12]. Цей документ було розроблено спільними зусиллями ради Американської академії педіатричної стоматології з питань клінічної та наукової роботи, щоб запропонувати оновлену інформацію та рекомендації для інформування постачальників медичних послуг, батьків та інших про можливі методи поведінки, які використовуються лікарем-стоматологом, і поведінкові впливи, що впливають на сучасну педіатричну стоматологічну допомогу. Основна увага в закордонних публікаціях приділяється різним аспектам педіатричної стоматології, проблемам управління поведінкою, стратегіям комунікації з дітьми та батьками тощо [12; 13; 14].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є порівняльний аналіз напрямів підготовки дитячих стоматологів до професійно-комунікативної взаємодії, що є предметом наукового дискурсу у вітчизняній та закордонній літературі.

Виклад основного матеріалу. У довідковому посібнику з дитячої стоматології визначено сутність дитячої стоматології як спеціальності, основою якої є надання як первинної, так і комплексної профілактичної та терапевтичної допомоги особам, які потребують особливого медичного обслуговування залежно від віку та стоматологічних проблем, і вирішення медичних задач, пов'язаних з патологічними змінами в ротовій порожнині пацієнтів від віку немовляти до дітей підліткового віку [12].

Теоретичний аналіз наукових джерел свідчить про зосередження уваги дослідників на різних аспектах професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів. У вітчизняних наукових розвідках науковці наголошують на доцільності «орієнтації змісту професійно-орієнтованої комунікативної підготовки майбутнього медика на фундаментальні навчальні дисципліни, їх оптимальне поєднання з прикладними і професійними дисциплінами з урахуванням сутності й особливостей навчання», вбачаючи основними цілями професійно-орієнтованої комунікативної підготовки, яка «буде забезпечена діяльнісним, системним, синергетичним, прогностичним, особистісно-розвивальним, компетентнісним, навчально-дослідницьким та інформаційним підходами до формування професійних компетентностей майбутнього медика» та зорієнтована «на задоволення індивідуальних освітніх потреб майбутнього медика і забезпечить можливість вибору ним власної траєкторії розвитку та самовдосконалення» [6, с. 108]. Таким чином, вітчизняні дослідники поєднують процес вивчення майбутніми лікарями-стоматологами фахових дисциплін з підготовкою студентів цієї спеціальності до створення позитивного комунікативного середовища для всіх суб'єктів професійної взаємодії.

У цьому контексті доречним є виокремлення особливостей професійно-комунікативної взаємодії сучасного стоматолога. Так, Ю. Устименко [10] підкреслює, що у професійній взаємодії стоматологів необхідно враховувати такі чинники:

- розмаїття суб'єктів, що в дитячій стоматології розширюється за рахунок не лише пацієнтів (від дітей різного віку до підлітків), а й їхніх батьків, і тому потребує вмінь і навичок створення оптимальної комунікативної взаємодії на різних рівнях (діти і дорослі з боку пацієнта та медичний персонал, який колегіально кооперує фахові зусилля в напрямі надання необхідної стоматологічної допомоги);

- різноспрямовані функції лікаря-стоматолога, що поєднують стоматологічні маніпуляції, комунікацію з дитиною-пацієнтом, її батьками, медичним персоналом, створення позитивного мікроклімату для раціональної та результативної взаємодії тощо;

- типи спілкування з суб'єктами процесу лікування (основний, допоміжний, okazіональний, фактичний) та провідні стратегії поведінки стоматолога (співпраця, протидія, компроміс, поступливість, уникнення) [10].

І вітчизняні, і закордонні дослідники підкреслюють важливість ефективної комунікації між стоматологом, батьками та маленькими пацієнтами. Особливої значущості науковці надають налагодженню довіри між дитячим стоматологом і дитиною-пацієнтом та її батьками під час першого візиту в стоматологічний кабінет. Адже дитячому стоматологу необхідно враховувати погляди батьків на страх їхньої дитини та управління страхом у дітей під час стоматологічного втручання, що є ключовим для успішного лікування, профілактики, навчання дітей основним заходам дотримання гігієни ротової порожнини тощо.

Інший значущий аспект у створенні дитячим стоматологом позитивного професійно-комунікативного середовища – це управління поведінкою дітей у стоматологічному кабінеті. Усвідомлення такої потреби спрямовує студентів на ознайомлення зі стратегіями, які використовують стоматологи для управління дітьми з тривогою або поведінковими проблемами, а також впливають на загальну якість медичної допомоги в педіатричній стоматології. У закордонних наукових джерелах зазначається, що студенти-стоматологи вивчають методи когнітивно-поведінкової терапії для лікування стоматологічного фобії та тривоги [14].

Так, у Міжнародному журналі дитячої стоматології (*The Journal of Clinical Pediatric Dentistry*), публікуються статті, в яких науковці висвітлюють різні аспекти дитячої стоматології, поєднуючи розвиток і зростання дитячого організму, управління поведінкою дитини-пацієнта, звертаючи увагу на специфіку спілкування з підростаючим поколінням,

що інколи стає викликом для дитячих стоматологів [14].

Закордонні дослідники (Alicia Delgado, Soo-Min Ok, Donald Ho, Tyler Lynd та Kyounga Cheon), які працюють на кафедрі дитячої стоматології університету Алабами в Бірмінгемі (США), зацікавилися оцінкою вираження болю та поведінки дітей за допомогою аудіовізуального відволікання [13]. Основна мета дослідження американських науковців полягала у вивченні того, як аудіовізуальне відволікання може впливати на сприйняття та вираження болю у дітей. Науковці стверджують, що стоматологічна тривога викликає у дітей та членів їхньої сім'ї неприємні враження. Водночас поведінку дітей можна модифікувати за допомогою техніки аудіовізуального відволікання з метою створення оптимальних умов для лікування зубів. Дослідження американських лікарів-стоматологів показали, що розвиток стоматологічної тривоги та страху в дітей безпосередньо пов'язані з негативним стоматологічним досвідом, що є наслідком болю та дискомфорту після попередніх стоматологічних процедур. Крім того, на думку дослідників, значний вплив на розвиток стоматологічної тривожності дитини має батьківське ставлення або сприйняття [13].

Дослідники стверджують, що тривожні діти мають вищий рівень карієсу зубів, і пов'язують таке явище з відкладеними або скасованими зустрічами з дитячим стоматологом. З метою заохочення дітей до систематичного відвідування стоматологічної поліклініки науковці пропонують серію методик взаємодії на рівні «лікар-стоматолог – дитина-пацієнт» для покращення поведінки дітей [14].

На психологічних аспектах створення оптимального комунікативного середовища й вибору ефективних підходів до дитини під час стоматологічного прийому наголошують і вітчизняні науковці Н. Біденко, О. Остапко та О. Коваль. Дослідники стверджують, що «для успішного лікування дитини на стоматологічному прийомі та збереження її психологічної рівноваги основа взаємовідносин «дитина – батьки – стоматолог» повинна базуватися на формуванні індивідуального підходу до пацієнта дитячого лікаря-стоматолога, довіри до лікаря і співробітництва з ним як самих пацієнтів, так і їхніх батьків. Формування таких взаємовідносин значною мірою залежить від обізнаності у дитячій психології та сформованих комунікативних навичок дитячого лікаря-стоматолога» [9, с. 35].

Одним із ключових аспектів підготовки майбутніх дитячих стоматологів у зарубіжних країнах є акцент на спеціалізованій підготовці та інноваційних методах навчання. Деякі з найважливіших тенденцій і підходів, висвітлені в наукових публікаціях. Так, основними учасниками у розробці

професійних освітніх програм і публікацій про здоров'я ротової порожнини дітей є Американська академія дитячої стоматології (AAPD), заснована в 1947 році. Лікарі-стоматологи, які є членами цієї організації, ставлять дітей на перше місце в усьому, що вони роблять, і прагнуть досягти найвищих стандартів етики професійної діяльності та безпеки пацієнтів. Вони надають необхідну стоматологічну допомогу мільйонам немовлят, дітей, підлітків, тобто особам дитячого віку з особливими потребами в охороні здоров'я в США [12].

Закордонні дослідники звертають увагу не те, що університети та медичні школи пропонують спеціалізовані програми для студентів, які бажають стати дитячими стоматологами. Ці програми передбачають вивчення студентами основних дисциплін з дитячої стоматології, психології дітей, та практичну роботу з маленькими пацієнтами. Українські науковці також акцентують увагу на важливості використання психологічних знань у комунікації з пацієнтами дитячого віку [9], що потребує сформованості спеціальних умінь і навичок, починаючи від зв'язного мовлення [5] і завершуючи готовністю використовувати професійне мовлення з різними суб'єктами комунікативної взаємодії дитячого стоматолога [2].

У наукових публікаціях українських і закордонних дослідників акцентується увага на використанні сучасних методів і технологій, основою яких є активна міжособистісна взаємодія (інтерактивні методи) та імітація зразків професійної діяльності дитячого стоматолога. Адже застосування сучасних технологій, у яких інтегрується віртуальна реальність професійно-комунікативної взаємодії дитячого стоматолога з різними суб'єктами професійної діяльності (дітьми, їхніми батьками, медичними сестрами та іншими лікарями) й використанням симуляторів і доречних засобів комунікації з дітьми-пацієнтами допомагає студентам набувати практичні навички та розвивати спеціалізовану емпатію для роботи з дітьми.

Науковці стверджують, що застосування інтерактивних методів навчання забезпечує високу активність всіх учасників освітнього процесу, зумовлену наявністю єдиної мети і загальною мотивацією, розподілом процесу діяльності кожного учасника професійно-комунікативної взаємодії в роботі дитячого стоматолога адекватно індивідуальним можливостям, прийняттям на себе відповідальності за загальний результат. Дослідники переконані, що введення у навчальний процес активних імітаційних методів навчання допомагає у підготовці фахівця нового типу, адекватного вимогам сучасного суспільства, фахівця, який здатен шукати рішення у співпраці з колегами, в активному обміні знаннями [11, с. 214].

У закордонних публікаціях дослідники підкреслюють важливість клінічної практики з дітьми.

Студенти мають можливість отримувати практичний досвід роботи з дітьми різного віку, яка здійснюється у стоматологічних клініках, спеціалізованих на обслуговуванні дітей, в під керівництвом досвідчених дитячих стоматологів [1; 4].

Саме апробація моделей оптимальної професійно-комунікативної взаємодії спочатку в інтерактивних ситуаціях під час навчання, а надалі – під час виробничої практики під керівництвом досвідчених лікарів-стоматологів сприятиме набуттю необхідно досвіду. Підтверджують доцільність формування практичних умінь і навичок та набуття практичного досвіду в роботі за фахом і вітчизняні дослідники [9, с. 35].

Висновки і пропозиції. Теоретичний аналіз наукових публікацій вітчизняних і закордонних дослідників дає змогу узагальнити, що проблема підготовки майбутніх дитячих стоматологів є актуальною і підлягає всебічному розгляду та висвітленню в науковій літературі. Дослідники визначають такі основні напрями вдосконалення професійної освіти фахівців стоматології дитячого віку: 1) формування професійної компетентності студентів шляхом поглибленого вивчення дисциплін, в яких розглядаються основні питання сутності дитячої стоматології, особливостей надання кваліфікованої стоматологічної допомоги пацієнтам дитячого віку, інтеграції дисциплін професійного спрямування та психолого-педагогічного змісту; 2) підготовка студентів стоматологічного профілю спрямовується на урахування ними необхідності створення оптимального професійно-комунікативного середовища, в якому враховуватимуться такі чинники: психологічні аспекти спілкування між усіма суб'єктами стоматологічного кабінету; вікові особливості фізичного та психологічного розвитку дитини-пацієнта; вплив на поведінку дитини батьків і минулого досвіду відвідин стоматологічної клініки; 3) використання у професійній підготовці майбутніх дитячих стоматологів сучасних педагогічних технологій, наприклад, інтерактивних, основою яких є активна міжособистісна взаємодія, щоб навчити студентів оптимальним способам створення ефективного, раціонального, результативного та оптимального професійно-комунікативного середовища у роботі за фахом.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо в розробці та апробації ситуативно-комунікативних моделей професійної взаємодії майбутніх дитячих стоматологів.

Список використаної літератури:

1. Булах І. Є., Войтенко Л. П., Антоненко Ю. П. Моніторинг якості медичної освіти. Міжнародний досвід. *Медична освіта*. 2018. Вип. 3. С. 5–12. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2018.3.9328
2. Лісовий М. І. Формування професійного мовлення майбутніх медичних працівників у вищих

- медичних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук за спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2006. 192 с.
3. Дроненко В. В. Дослідження комунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Медична освіта*. 2018. Вип. 4. С. 41–47. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2018.4.9249
  4. Перцев Д. П., Дмитрієнко К. В. Формування комунікативної компетентності студентів-медиків на додипломному етапі навчання. *Проблеми екологічної та медичної генетики і клінічної імунології*: збірник наукових праць. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Луганський державний медичний університет. 2011. Вип. 6 (108). С. 472–476.
  5. Балашов К. В., Шевченко Л. Г., Захарова Н. М., Туряниця С. М., Пасенко М. С., Цехмістер Я. В., Слабкий Г. О., Гульчій О. П. Підготовка майбутніх лікарів з комунікацій: від зв'язного мовлення до управління та лідерства в галузі. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2022. Вип. 1. С. 55–63. DOI: 10.11603/1681-2786.2022.1.13076.
  6. Калашнік Н. В., Логутіна Н. В. Професійно-орієнтована комунікативна підготовка майбутніх лікарів у медичних закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2019. Вип. 54. С. 105–109. DOI: 10.31652/2412-1142-2019-54-105-109
  7. Манюк Л. В. Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікаційних технологій в університетах США: автореф. дис. ...канд. пед. наук. за спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2017. 22 с.
  8. Kulbashna Ya. A., Nahirnyj Ya. P., Skrypnyk I. L., Skibitska O. O. Zakharova V. O. Professional training of masters in dentistry in medical universities of Ukraine and countries of the European union in terms of educational curricula and syllabi harmonization. *Медична освіта*. 2020. Вип. 3. С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2020.3.11452>
  9. Біденко Н. В., Остапко О. І., Коваль О. І. До питання про формування психологічного підходу до дитини під час стоматологічного прийому. *Сучасна стоматологія*. 2018. № 4. С. 32–35.
  10. Устименко Ю. С. Особливості професійної взаємодії стоматологів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2016. № 1 (11). С. 365–372. DOI: 10.32342/2522-4115-2016-0-11-365-372.
  11. Окисюк Ю. В., Атаманчук О. В., Рожко М. М. Досвід імітаційних методів викладання дитячої терапевтичної стоматології. *Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2019. Т. 19, Вип. 2 (66). С. 202–206. DOI: 10.31718/2077-1096.19.2.202
  12. The reference manual of pediatric dentistry. <https://www.aapd.org/research/oral-health-policies--recommendations/overview/>
  13. Delgado A., Ok S.-M., Ho D., Lynd T., Cheon K. Evaluation of children's pain expression and behavior using audio visual distraction. *Clinical and Experimental Dental Research*. 2021. № 7. С. 795–802. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cre2.407>.
  14. Saadia M., Valencia R. Communicating with the New Generations. The Challenge for Pediatric Dentists. *The Journal of Clinical Pediatric Dentistry*. 2015. Vol. 39, Number 4. P. 297–302. DOI: 10.17796/1053-4628-39.4.297

Yefremova O. Theoretical analysis of national and foreign experience of training future pediatric dentists

The article updates the problem of improving the professional training of future dental specialists, which considers dynamic changes in all spheres of development of modern society. In general, in the training of future pediatric dentists, researchers consider a combination of different scientific directions (dental, pedagogical, psychological). The results of the conducted theoretical analysis of national and foreign publications of practitioners of dentistry, teachers of medical institutions of higher education show that special attention of researchers is paid to the problem of training specialists in pediatric dentistry. One of the important aspects is the training of students to create a rational and effective communicative environment in professional activities, which affects child patients, their parents, the dentist himself and other medical staff of the dental office. The specifics of a pediatric dentist's work with children patients are indicated, which consider the peculiarities of the development of the child's body, the dynamism of the child's psyche, the direct influence on the child-patient – of the parents, the social environment, the specific conditions of being in the dental office, the necessity for communication with a new person – the dentist and receiving the necessary dental care.

The main goal of the article is a comparative analysis of the areas of training of pediatric dentists for professional and communicative interaction, which is the subject of scientific discourse in national and foreign literature.

The theoretical analysis of domestic and foreign publications shows that researchers identify the main directions for improving the professional education of pediatric dentistry specialists: in-depth study of disciplines related to the essence of pediatric dentistry; formation of students' skills to create a professional and communicative environment, which will take into account the psychological aspects of communication and the age-specific features of the child-patient's development; influence on the child's behavior of the parents and past experience of visits to the dental clinic; the use of interactive pedagogical technologies in the professional training of future pediatric dentists to create an optimal professional and communicative environment in the work of the specialty.

Key words: *dentist, pediatric dentists, professional training, research, professional-communicative interaction, child-patient, theoretical analysis.*